ప్రేమ హృదయం

నేను మా శ్రీవారు ఆఫీసునుంచి తిరిగిరావడం ఆతురగా ఎదురుచూస్తున్నాను. గత రెండురోజులుగా అతను తన మిత్రుడితో ఇంటికి వస్తున్నారు; ఇవాళకూడా అతనితో వస్తారేమో అని నాకు మనస్సులో ఆరాటం. ఇలాగ రోజు తన స్నేహిడుతో రాకపోతే మరేం కొంప మునిగిపోతుందా?

నా మనస్సులోని భావాలని మావారితో చెప్పాలని నేను ఎంతో ప్రయత్నించినా బయట చెప్పడానికి వీలుకాదు. అతని మిత్రుడు శేషన్ పై నాకున్న ద్వేషాన్ని వివరించడానికి నాకు చేతకావడంలేదు. నా మనస్సు కలవరపడుతుంటే నేనేం చెయ్యను?

ముఖ్యంగా నాకు శేషన్ మీద ఈ వైరం అతని భార్య సీత కాన్పు కోసం తన ఊరుకి వెళ్ళినతరువాతనే ఆరంభించింది. ఆమె ఊరులో ఉన్నంతవరకూ శేషన్ దంపతులు మా సన్నిహిత స్నేహితులు. వాళ్ళు మాయింటికి వస్తుంటారు; మేం కూడా వాళ్ళయింటికి వెళ్ళేవాళ్ళం. శని, ఆదివారాల్లో మేం నలుగురం ఇక్కడనుంచి ఎనిమిద మైళ్ళ దూరంలోవుండే నగరానికి వెళ్ళి దాని సొగసు, ఆ మరీనా బీచు గాలి, ఆ పక్కనేవున్న రెస్టారంట్లో భోజనం - అవన్నీ అనుభవించేవాళ్ళం.

సీత మాతో ఉన్నంతవరకూ నాకు ఆ దంపతుల స్నేహం నచ్చేది. సీత ఊరుకి వెళ్ళి రెండు నెలలయ్యాయి. ఆ తరువాతనే శేషన్ మా

ఇంటికి వచ్చే రోజులు ఎక్కువయ్యాయి. నేను, మనసార, అతని రాకలు తగ్గాలని ఆశ పడ్డాను.

అటువంటి ఆలోచన రాగానే దాన్ని గిల్లి పారేయాలనుకొని నేను నాలో చెప్పుకునేదాన్ని: 'పాపం, అతని భార్య ఊరులో లేదు. అందువలనే అతను మనింటికి వస్తున్నారు. న్యాయమేకదా? నాకెందుకు అతనిమీద ఉట్టి ద్వేషం?' నేను ఓదార్చడానికి ఎంత ప్రయత్నం చేసినా నా మనస్సు కలవరపడుతూనేవుంది.

నా మనస్సు ఇలా ఆయాశపడుతుంటే, మా శ్రీవారు మాత్రం ఏ చింతా లేకుండా ప్రతీ ఆదివారం శేషన్ని లంచుకి పిలవడంతోబాటు మాతో సాయంకాలం మా నగర పర్యటనలో కలుసుకోమనేవారు. శేషన్ కూడా ఏ మొహమాటం లేకుండా మావారి మాట ప్రకారం మా ఇంటిలో రోజు హాజరవుతారు.

నాకు శేషన్ చొరబాటు చూసి ఒకటే ఏవగింపు. మా ఇద్దరి మధ్యలో ఇతనెందుకు?

నాకు తెలుసు: ఇతరుల నడత, స్వభావం నాకంటే నా భర్త బాగా అర్థం చేసుకోగలరు. ఐతే వీళ్ళ ఇద్దరికీ ఉన్న చాలాకాల పరిచయంవలన మావారు ఈ బంధాన్ని తెంచులోకపోతున్నారా? ఆమాటకి వస్తే నేనుకూడా శేషన్ తో అతన్ని రోజు చూసినప్పుడెల్లా మాట్లాడకుండా ఉండలేను. ఎవరికి తెలుసు? శేషన్ కి మా ఇద్దరిమధ్యా రావడానికి ఇష్టం లేదేమో? వాళ్ళ స్నేహం వలన, అతని భార్య ఇంటిలో లేకపోవడం వలన, శేషన్ మావారు పిలుస్తే వెంటనే 'రాను' అని అనలేకపోతున్నారేమో?

ప్రతివారం శేషన్ మా ఇంటికి లంచుకి రావడం గురించి నేనేమీ చెయ్యలేకపోయినా అతను రోజు మావారితో తిరగడం నేను భరింపలేను. ఇదెలాగ నా భర్తతో చెప్పడం?

. . . ఇదిగో వాళ్ళు వస్తున్నారు . . . నాకు వాళ్ళ కాలడుగులూ, మాటలూ బాగా వినిపిస్తున్నాయి! నాభర్తకు నేనిలా వాపోవడం అర్థం కాదు! నేను చెప్పితీరాలా?

ఇలాగే కొన్ని రోజులు గడిచిపోయాయి. నేను మనస్సులో బాధపడుతున్నాకూడా, "ఇక వద్దు!" అని బయటకు చెప్పలేకపోవడంలో ఈ నా ప్రవర్తనకి ఏమైనా కారణం ఉంటుందా అనికూడా ఆలోచిస్తున్నాను. ఐతే, ప్రతీ రోజు మేం బయట వెళ్తున్నప్పుడు జరిగే సంఘటనలూ, సంగతులూ చూస్తే నాకు శేషన్ మీద అనుమానం, ఏవగింపు ఇంకా భరించలేనట్లు పెరిగిపోతున్నాయి. ఇక నాకు మనశ్శాంతి ఎలా వస్తుంది? అస్తమానమూ నాకు ఒకటే బెంగ: శేషన్ ఒక Gentleman అని నమ్మవచ్చా? నా అంతరాత్మ 'అతను యోగ్యుడు కాదు!' అని అంటోంది. ఆకాశంలోని ఉరుములు, సముద్ర కెరటాలు - వాటి శబ్దం ఎలాగ ఏర్పడిందని మనం కనుక్కోగలమా? దాన్ని ఆపగలమా? అలాగే మనుషుల మనస్సుకూడా. ఎటువంటి ఆత్మపరిశోధన చేసినా దాని కలతని మనం నివర్తించలేం.

ఆనాడు మేం ముగ్గురం బస్సులో ప్రయాణం చేస్తున్నాం. మాకు దొరకిన జాగా నాకు బాగా నచ్చింది. మావారు మధ్య, నేను అతని ఎడం పక్క, శేషన్ అతని కుడిపక్క కూర్చున్నాం. ఒక స్త్రీ బస్సులో

ఎక్కింది. మావారు తన ఉదార స్వభావంతో లేచి ఆమెకు తన జాగా ఇచ్చారు. శేషన్ వెంటనే ఖాళీ ఐన సీటుకి జరగడంతో ఆమె శేషన్ జాగాలో కూర్చుంది! నాకు ఒకటే మంట! తను ఒక మూడోమనిషి కాబట్టి శేషన్ తనే లేచి ఆ స్త్రీకి తన జాగా ఇవ్వవద్దూ? అదేకదా మర్యాద? అతనేమో గొప్పగా ఇప్పుడు తన జాగా ఆమెకు ఇస్తున్నారు! అతనికి ఇద్దరు స్త్రీలమధ్య కూర్చోవాలని ఉందా?

నేను తటాలున లేచి మావారికి చెప్పాను: "మీరు కూర్చోండి. నేను నిలబడతాను."

"ఏం, ఎందుకు?" అని అతను అడిగారు.

"నాకు నిలబడాలని ఉంది," అన్నాను. అతని అమాయకత్వం చూసి నాకు కోపం వచ్చింది. కాని అతని ముఖంలో ఎటువంటి చలనమూ లేదు.

"నువ్వు కూర్చో . . . " అతను మళ్ళీ అన్నారు. ఇంతలో బస్సు ఆగింది; అది గమనించి మావారు, "మనం ఇక్కడే దిగాలి," అన్నారు.

"దేవుడా! మంచివేళ ఇక బస్సునుంచి దిగాల్సిందే!"

"ఇక మీరెప్పుడూ మీ స్నేహితున్ని మనతోపాటు రమ్మని పిలవకూడదు!" అని కటువుగా మావారితో ఇల్లు చేరగానే చెప్పేయాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

కాని ఇంటికి వెళ్ళగానే ఆ ఆలోచన బొరిలో దూరిన కుందేలులాగ మాయమైపోయింది. నేను నోరెత్తలేదు.

స్వభావంగా మావారు ఎవరినీ తప్పుబెట్టరు. ఇతరుల బలహీతనలుకూడా అనుమానించరు. తన కళ్ళముందు జరిగేదే అతనికి తెలియడంలేదు. ప్రకృతిలో మగవారికి సహజంగా ఏర్పడే అసూయ, జుకుప్స - వీటిగురించి ఇతనికి ఎటువంటి సంబంధమూ లేదనిపిస్తోంది. మరి ఎలాగ వీటిని ఇతనితో రేకెత్తించడం?

ఇక రాబోయే వారంలో ఒకరోజు మావారు సినిమాకి వెళ్దామన్నారు. శేషన్ కూడా వస్తారట. "నేను సినిమాకి రాను," అని అన్నవెంటనే మావారి ముఖంలో మార్పు వచ్చేసింది; నేను అలా చెప్పివుండకూడదు. నేను అభ్యంతరం చెప్పినా ఏ ప్రయోజనమూ ఉండదు. శేషన్ తప్పకుండా అతనితో సినిమాకి వెళ్తారు. ఇక నేను రానంటే మావారు బాధ పడతారు. మరి ఇప్పుడు అతనితో మాట్లాడితే ఏం లాభం?

'సరే, ఇక ఇవాళ రాత్రి నా కలత ఏమిటో తప్పకుండా చెప్పేయాలి," అని నేను నిశ్చయించుకున్నాను. మేం ముగ్గురం సినిమాకి వెళ్ళాం.

ఆ చలనచిత్రంలోవచ్చే హీరోయిన్ అందాలకి పేరుపోయిన తార. చాలామంది - మావారుకూడా అందులోవున్నారు - నన్ను ఆ తారతో సరిపోల్చేవారు. కాని, ఆ రోజు, శేషన్ నన్ను అలాగ పొగడినప్పుడు నాకు తీరని కోపం వచ్చింది. ఏం, ఎందుకు? తక్కినవాళ్ళందరూ ముందు నాకు చెప్పిన మాటలేకదా శేషన్ ఇప్పుడు అంటున్నారు? నాకు అతనిపై ఉన్న ద్వేషంవలనే నేను అతన్ని తప్పుపెడుతున్నాను. మరి, ఇటువంటి పతిస్తితిలో నా భర్తకి శేషన్ గురించి ఎలా చెప్పడం? నా మనస్సు అల్లకల్లోలంలో పడింది.

నేను మళ్ళీ ఆలోచించాను. ఇటువంటి సంఘటనలుంచి తప్పించుకోడం ఎలాగ? ఇక వీళ్ళ ఇద్దరితో నేను ఎప్పుడూ బయటకి వెళ్ళకూడదు!

కాని ఆ నా తీర్పు కొన్నిరోజుల్లోనే నిష్ఫలమైంది. ఏదో నెపంతో వాళ్ళతో ఎక్కడికీ వెళ్ళకుండా ఒక వారం గడిపేసాను. ఆ తరువాత వారంలో మొదటిరోజు మావారికి జీతం వచ్చేరోజు. నేనే వెళ్ళి ఇంటికి కావలసినవన్నీ జాగ్రత్తగా కొనాలి. అందువలన నేనుకూడా వాళ్ళతో వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

మేం వెళ్ళే దారిలో ఒక బుక్ స్టోర్కి వెళ్ళాం. మేం షాపులో దూరగానే మావారు నన్ను చూసి "నువ్వు ఏమైనా పుస్తకాలు కావాలంటే చూస్తుండు; నేను పక్కనేవున్న స్టోరుకి వెళ్ళి సోప్, టూత్ పేస్ట్ కొని వస్తాను," అన్నారు. నేను అదురుపడుతూనే గొణిగాను: "మీరేమంటున్నారు? నన్ను ఇక్కడ ఒంటరిగా ఉండమంటున్నారా?"

"నీకెందుకు భయం. శేషన్ ఇక్కడే ఉంటాడు. నేను వెంటనే వచ్చేస్తాను," అని అంటూ మావారు గభీమని మాయమైపోయారు.

బాగుంది! శేషన్ నాకు తోడుగా ఉన్నారట! ఇదేం నాటకం? మావారికి శేషన్ ఎటువంటి మనిషని తెలుసా, లేకపోతే దానిగురించి ఏం కలత లేదా? నాకేం బోధపడటంలేదు. వీళ్ళ ఇద్దరిలో ఎంత బేధం! ఎలాగ వీళ్ళమధ్య ఇంత అన్యోన్యమైన స్నేహం ఏర్పడింది?

నా కలవరం వలన నేను పుస్తకాలేవీ చూడకుండా ఈ మిత్రుల అంతరంగ స్నేహం గురించి ఆలోచిస్తుంటే నాకు శేషన్ కంఠధ్వని వినిపించింది: "భానూ, ఇక్కడ చూడు!" ఇష్టం లేకుండానే నేను తలయెత్తి చూసాను.

"చూడు, ఆకళ్ళు చూడు! అసలు నీ కళ్ళలాగే ఉన్నాయి! అవును, నిజమే! అసలు నీ కళ్ళే!" అతను మాట్లాడుతుంటే నా చూపు అతని ముఖంనుంచి అతని చేతిలోవున్న ఒక సంచికమీద వాలింది. అది ఒక ఆంగ్ల మాస పత్రిక. అందులో 'అందాల కన్నులు,' అనే శీర్షికలో చాలా కన్నులు కనిపించాయి. శేషన్ నాకు అందులో ఒక జత ('మురిసే నల్ల కన్నులు') అనే ఒక వర్ణన కింద చూపించారు. నాకు ఈ శేషన్ని చూస్తే ఆ వెయ్యిపడగల ఆదిశేషుడు గుర్తుకి వచ్చాడు.

"ఏమో . . .ఉండవచ్చు," అని గొణుకుతూ నేను నా పుస్తకాల వేటలో మునిగాను.

ఒక పెళ్ళైన స్త్రీతో ఇలాగేనా ఒక మగవాడు మెలగడం? నలుగురున్నచోట్లో ఇదేం మర్యాద!

'వెంటనే వస్తాను,' అని చెప్పి వెళ్ళిన మావారు తిరిగి వచ్చినప్పుడు నాకు ఒక యుగమైనట్టు అనిపించింది. నేను కోపంతో "ఎందుకు ఇంత ఆలస్యం?" అని అడిగాను. అతను నిశ్చలంగా, 'ఇదేం ఆలస్యం? నేను వెళ్ళి పదకొండు నిమిషాలే అయ్యాయి. మరెలా షాప్పింగ్ చెయ్యడం?" అని అంటూ తన వాచీని నా మొహంముందు చాపారు. "అదేం పుస్తకం నీ చేతిలో? బాగుందా?

మనం కొందామా?" అని దాన్ని పుచ్చుకొని శేషన్ తో మాట్లాడడం ఆరంభించారు; నన్ను పుస్తకాలు ఏరుకోవడంలో ప్రవీణురాలు అని పొగడారు.

నేను నిశ్చయం చేసుకున్నాను: ఇక శేషన్ గురించి నేను ఏం మొరపెట్టినా లాభం ఉండదు. ఐతే ముందు శేషన్ మంచిమనిషి కాదు అనే నా అనుమానాన్ని నేను నాకే నిరూపించుకోవాలి. అందుకు నాకొక ప్రమాణం కావాలి; అప్పుడే మావారు నామాట నమ్ముతారు. ఉత్తికే శేషన్ గురించి గొణికితే లాభం లేదు. ఐతే సీతకి తన భర్తగురించి తెలుసా - ప్రతీ ఆడదాన్ని చూడగానే అతనికి ఏర్పడే మోజు ఎలాంటిదో? ఇక సీత అభిప్రాయం నాకు తెలియగానే మావారిని ఒప్పించడం సాధ్యమవొచ్చు. అతను తప్పకుండా నా మాట వింటారు . . . శేషన్ తో తన స్నేహం వదలిపెడతారు . . .

సీతకి నేను ఒక ఉత్తరం వ్రాసాను. ఏమేమో కబుర్లు రాస్తూ చివరికి నా వల నా గురిమీద వాల్చాను.

"మనం, హిందూ స్త్రీలు, భర్తలను దేవుడిగా భావిస్తాం. మనం పక్కన ఉన్నప్పుడు వాళ్ళు మనల్ని బ్రహ్మాండంగా పొగడుతారు. మన సంపర్కం లేకుండా జీవించలేం అంటారు. మనం దగ్గరలేకపోతే ఇంకొక స్త్రీని అలాగే పొగడుతారు! ఈ మగవాళ్ళని మనం ఎన్నటికీ నమ్మలేం!"

నేను ఈ వాక్యాలని ఒక నేపధ్యంలో గుర్తించాను.

సీత, తన ఉత్తరంలో "అవును, నువ్వు చెప్పేది నిజమే," అని రాయవచ్చు. అప్పుడు నా అనుమానం ఖాయమవుతుంది.

నా ఉత్తరాన్ని మడిచి, ఒక కవరులో పెట్టి తపాల్లో చేర్చడానికిముందు నిద్రపోతున్న మావారి మొహం చూసాను. నా హృదయం ప్రేమపూరితమై ఆయనకి నా కృతజ్ఞత తెలిపింది: "ఈ నిందారోపణకీ, మీకూ ఎటువంటి సంబంధమూ లేదు. ఇది తక్కిన మగవాళ్ళకి - ముఖ్యంగా శేషన్ లాంటి వారికి!"

సీత ఉత్తరం కొన్ని రోజుల్లో వచ్చింది: "బహూశా ప్రపంచంలో అందరూ మగవాళ్ళని నమ్మకూడదనే అంటారు. కాని మనం మగవాళ్ళందరినీ తప్పుపెట్టకూడదు; తప్పకుండా వారిలో యోగ్యులూ, గౌరవనీయులూ ఉన్నారు. నా భర్త ఒక ఆదర్శపురుషుడనే గర్వం నాకు ఎప్పుడూ ఉంది. మరి నీకు అలా లేదా?"

పాపం, సీత ఆమె మనస్సులో అలా నమ్ముతోందా? తన భర్త ఆదర్శ పురుషుడని ఎంత నమ్మకం! మా ఇద్దరిలో, మా భర్తలగురించి ఎటువంటి భిన్నమైన అభిప్రాయాలు! తన భర్తపై ఉన్న ప్రేమ, విశ్వాశం వలనే సీతకి శేషన్ నిజ స్వరూపం అర్థంకావడంలేదా?

ఐతే, నేనూ ఒక భార్యేకదా? నేను నా భర్త తప్పులెన్నరాని, నిష్కళంకమైన, ఆదర్శ పురుషుడని నమ్ముతున్నాను; ఇదికూడా ఒక భ్రమ అనవచ్చా?

మావారిని అందరూ ఒక ఉత్తమమైన వ్యక్తి, యోగ్యుడు అని మెచ్చుకుంటున్నారనే నా నమ్మకం. ఏం, తక్కినవాళ్ళందరూ

అతన్ని శ్రేష్టమైన మనిషి అని అనుకోడంలేదా? మరి సీత ఎందుకు నన్ను అడుగుతోంది - 'మీవారిగురించి నీకు గర్వం లేదా' అని?

సీత ఉత్తరం చదివినవెంటనే నాలో మనశ్శాంతి ఉన్నపాటున జారిపోయింది. ఆ తరువాత ప్రతీదినం అంతులేని ఆలోచనలోనూ, కలతలోనూ నేను చిక్కుకున్నాను.

'శేషన్ లాగ కాదు నా భర్త; ఆయన వేరే రకం మనిషి,' అనే నా ఆశని నేను ఒదిలిపెట్టలేదు.

ఇంతలో నాకు ఇంకొక ఆలోచన: నా ఆశ అంతా ఒట్టి కలయేమో? నేనుకూడా ఒక భార్యకు ఉండే భ్రమతో బాధపడుతున్నానేమో?

ఐతే మావారిని నమ్మకూడదు అనే చింత నాకు రావడంలేదు.

మన జీవితంలో ఏర్పడే సంఘటనలు చటుక్కున ఎంత చోద్యంగా మారగలవో చూసారా? నా భర్త నేను శేషన్ గురించి చెప్పిన అపవాదం విని నన్ను తప్పుబెట్టలేదు; కాని, ఇప్పుడు నేను నా భర్తనే అనుమానిస్తున్నాను! అదెలాగ సాధ్యమైంది? నాకు తెలుసు మా దంపత్యంకి మూలాధారం విశ్వాశం, నమ్మకం. కాని ఇప్పుడు నాకు మా వివాహబంధంలో బిగువు తగ్గినట్లు అనిపిస్తోంది . . .

ఆ బంధంలో ఇంతవరకూ రవ్వంత బలహీనత ఉండేదా? మా పరస్పర ప్రేమలో అది దృఢంగా ఎదుగుతున్నట్లు ఊహించి నేను గర్వపడేదాన్ని. కాని ఇప్పుడో . . .?

ఒకసారి మా వారితో నేను ఒక మాటకి అన్నాను: "మీకొక మంచి స్నేహితుడు దొరికారు! మీరు ఎన్నటికీ అతని స్నేహం విడిచిపెట్టరు!"

మావారు ఏమంటారో అని అతని ముఖం చూసాను. అతను ఏమీ అవలేదు; ఎప్పటిలాగే ఒక చిరునవ్వు!

నేను అన్నాను: "ఏ భర్త తన భార్యమీద అస్తమానం ఒక కన్ను పెట్టుకొని ఆమె ప్రవర్తనని తన అదుపులో ఉంచుకుంటాడో, అతనే ఆమెను నిజంగా ప్రేమిస్తున్నాడు. అలాగ కాకుండా ఏ భర్త తన భార్య పరాయివాడితో మెలుగుతూంటే దాన్ని లెక్కచేయడో అతను ఆమెను నిజంగా ప్రేమించలేదని అర్థం." ఈ మాటలు నా నోటినుంచి వచ్చేసాయికాని, ఆ సమయంలో అక్కడ నిలబడి మావారి మొహం చూడడానికి నాకు ధైర్యం రాలేదు. నా మనస్సు పడుతున్న బాధలన్నీ ఒక్కసారి బయటకు లాగి వెలడించడానికి కావలసిన కఠిన హృదయం నాకు కాబోలు; అంతేకాక, నాకు వచ్చిన కోపంలో అతన్ని నా కటుపైన మాటలతో వాయించడానికి నాకు పాండిత్యం చాలదు. ఆఖరికి, ఏమేమో మాటలు నాలోనే చెప్పుకొని, నా నిరాశని బహిర్గతం చెయ్యడానికి వీలుగాక, మళ్ళీ నాలో నేనే చిక్కుకున్నాను.

ఈ దురవస్తనుంచి తప్పించుకోడం ఎలాగ? అందరి భర్తలలాగే - అన్నివిధాల లోపాలూ, లోటుబాట్లుతో - మెలిగే మనిషేనా మావారుకూడా? నేను ఎప్పుడూ హర్షించిన పరిపూర్ణ వ్యక్తికాదా అతను? ఇక నాకు ఎక్కడ మనశ్శాంతి?

జాగా మారితే? నాలో ఇప్పుడున్న స్వల్పబుద్ధి, పిసినారితనం నాకే అసహ్యంగా కనిపిస్తున్నాయి. . . . ఊరు వదిలి వెళ్తే ఒకవేళ నా మనస్సులోని మబ్బు మెల్ల మెల్లగా మరుగపడవచ్చు . . .

నేను మావారితో చెప్పాను: "నాకు మరొక ఊరుకి వెళ్ళాలని ఉంది." ఈ మాటలు తడబడతూనే అన్నాను.

"సరే, తప్పకుండా," అన్నారు అతను. "నేను మూడు వారాలు శెలవు తీసుకుంటాను. పదిరోజులు మీ తల్లిదండ్రులతో, పదిరోజులు నా తల్లిదండ్రులతో గడపవచ్చు. Let's have some fun!" అని ముగించారు.

అతను చెప్పిన తీరు చూసి నాకు ఒకటే పరవశం. మేమిద్దరం కలిసివుంటాం అనే వంకలో నాకు మనశ్శాంతి లేకపోయినా మావారి మీదున్న ప్రేమ, అభిమానంవలన నాకు అతని ఆలోచన బాగా నచ్చింది. అంతేకాక, కొన్ని రోజులు ఇతనికి శేషన్ సహవాసం ఉండదు అన్న కారణంవలన ఈ ప్రయాణం మంచిదే అని నాకు అనిపించింది.

* * *

మేం ప్రయాణంకి సిద్ధమైయ్యాం. నా మనస్సులో ఒకవైపు మకమకలాడే ఆవేదన, కాని నా ఊహలో రాబోయే శుభదినాలని నేను ఆనందిస్తున్నాను.

ముందు మా అత్తగారింటికి వెళ్ళాం.

ఇంతకుముందు నేను మా అత్తగారింటికి - నాలుగైదుసార్లు - ఏమైనా పండుగలకోసం వెళ్ళివుంటాను. ఆ పర్యటనల కాల పరిమితి కొన్నిరోజులు మాత్రమే. కాని ఇప్పుడు మేం అక్కడవుండబోయేది పదిరోజులు. నేను నా భర్త తల్లిదండ్రులను సన్నిహిత బంధువులుగా ఎరుగను. వాళ్ళని నా మిత్రులులాగే భావించేదాన్ని. ఇప్పుడు ఈ

రాబోయే పరిచయం నాకు పరమ సంతోషంగావుంది. 'ఇది ఒక కొత్త అనుభవం; ఇందులో ఏం మజా ఉందో చూడవలసిందే,' అని నేను నాలో అనుకున్నాను.

కాని నాకున్న ఉత్సాహమంతా కొన్నిరోజుల్లో అణిగిపోయింది. దీనికి ముందు మేం ఈ ఇంటికి వచ్చినప్పుడు మావారు నాతోబాటు అన్నిచోట్లకూ వెళ్ళేవారు. కాని ఇప్పుడు అతని ప్రవర్తన చాలా విచిత్రంగా ఉంది. తనే, ఒంటరిగా, ఇష్టం వచ్చినప్పడెల్లా బయటకి వెళ్ళి సావకాశంగా ఇంటికి తిరిగివస్తున్నారు . . .

'ఏం చేస్తున్నారు ఇతను? ఎవరైనా పాత స్నేహితులని చూడడానికి వెళ్తున్నారా? మా పెళ్ళిముందు ఇతనికెవరైనా girl friends ఉండేవారా?' నా మనస్సులో అన్నివిధాల అనుమానాలూ తలకెత్తాయి.

ఎప్పటిలాగ కాకుండా ప్రస్తుతం ఎక్కువరోజులు ఉండడంవలన నాకు కొత్త సంగతులు కొన్ని దొరికాయి. సెంపాదిగా నా అత్తగారి మూలంగానే నేను మావారిగురించి - అతను కాలేజీలో, పడుచుతనంలో, ఎలా ఉండేవారని - తెలుసుకున్నాను.

మేం వచ్చిన కొన్నిరోజుల తరువాత ఒక యువతి మా ఇంటికి వచ్చింది. మావారు ఆమెతో చనువుగా మాట్లాడారు. ఆమె బిడ్డను అభిమానంతో తడిమారు; ముద్దుపెట్టుకున్నారు. ఆమె వెళ్ళిన తరువాత నా అత్తగారు నన్ను చూసి అన్నారు: "ఒకప్పుడు ఆ అమ్మాయిని మా అబ్బాయికి చేసుకుందామని మేం నిజంగానే

ఆలోచించాం. ఇప్పుడు ఆమె ఒక తల్లికూడా ఐపోయింది. నువ్వుకూడా త్వరలో ఒక పిల్లకి తల్లికావాలని నా కోరిక."

ఆ అమ్మాయితో మావారికి పెళ్ళిసంబంధం చూసారనే వార్త నా చెవిలో పడతూంటే నా దృష్టిలోఇతను ఆ పాపను ముద్దుపెట్టడం అగపడింది. అర్థంలేని కోపంతో, మరేం ఆలోచించక నేను మాట్లాడేసాను: "ఆమెను పెళ్ళిచేసుకొనివుంటే ఇతనుకూడా ఒక తండ్రిగా అయివుంటారు!" నా మాటలు వాళ్ళకి అర్థమవలేదా? మావారు ఏమీ అనలేదు; అతని అమ్మగారుకూడా ఊరుకున్నారు.

ఒకనాడు మధ్యాన్న భోజనంలో మావారు అన్నారు: "ఇవాళ వంటలో అన్నీ పుల్లగా ఉన్నాయి; చింతపండు కొంచెం ఎక్కువగా వేసేసావు కాబోలు!"

"నిన్నేమో చారు పుల్లగావుందన్నారు. ఇవాళ వంట అంతా పుల్లమయం అంటున్నారు," అని నవ్వుతూ నేను మావారిని ఉడికించాను:" ఏమో, కొన్నిరోజుల్లో నా గురించికూడా అలా అంటారేమో?" అని అడుగుతూ మా అత్తగారి మొహం చూసాను. ఆవిడ ఏమీ అనలేదు.

'నువ్వేం బాధపడకు; వీడు అలాగేం చెయ్యడు,' అని మా అత్తగారు ఒక మాటచెప్పి నాకు ఓదార్పు చెప్పివుంటే? మరి ఎందుకు ఆవిడ అలాగ అడగలేదు?

నా అత్తమామల దగ్గర శెలవు పుచ్చుకోవడానికి సమయం కొన్నిరోజుల్లో వస్తోంది. నేను ఒకనాడు మూటలు కట్టుతుంటే మా అత్తగారు తన భర్తతో చెప్పేది నా చెవిలో పడింది.

"చూసేరా, పెళ్ళి తరువాత వాడు ఎంత మారిపోయాడో? పెళ్ళాం ఏం చెప్పినా సరే అంటున్నాడు!"

"అలాగేం అనకు. ఆ అమ్మాయి వింటే బాధపడుతుంది," అన్నారు ఆయన.

"విననీ! తప్పకుండా ఒకరోజు తెలియవలసిందేకదా?" అని ఆవిడ బదులు చెప్పారు.

ఓ! అదా సంగతి! నా అనుమానం సరే అన్నమాట! పెళ్ళికి ముందు మావారు వేరొక మనిషిగా ఉండేవారు, నేనతన్ని బాగా మార్చేసాను అని వీళ్ళు అంటున్నారు. నేను పడుచు పెళ్ళాం కదా? ఐతేమరి, మేం ఇలాగే ఉంటే అంతా సరైపోతుందా? ఇది స్థిరమేనా? ఇంకా ఎన్నిరోజులు ఈ దాంపత్యం? అనుకోకుండా గభీమని ఒక తూలినాళికమీద నిప్పు పడతే ఏమవుతుంది?

నేను నోరు మూసుకొని అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయాను.

మావారు ఏదో పుస్తకం చదవడం చూసాను. నాకు పట్టరాని కోపం వచ్చింది. అతన్ని చూసి, "మీరెందుకు హాయిగా నన్ను వదలి బయటికి వెళ్ళకూడదు? మీకెవరూ స్నేహితులు లేరా?" అని అరిచాను. అతను ఏమీ కానట్టు అలాగే కూర్చున్నారు! మళ్ళీ ఒక చిరునవ్వు - నన్ను లెక్కచేయనట్టు. ఇప్పుడంతా అతను నాతో బొత్తిగా మాట్లాడడంకూడా మానేసారు!

ఆరోజు, సాయంకాలం, మేం మా రెండవ మజిలీకి తయారయ్యాం. ప్రయాణంలో నాకు చాలా ఉత్సాహం, కాని మనస్సులో ఒకటే ఆరాటం. ఇకవచ్చే పదిరోజులు నా తల్లిదండ్రులతో గడుపుతాం.

నా అమ్మ, నాన్న, పెద్ద అన్నయ్య, వదిన, నా చెల్లెలు, తమ్ముడు అందరూ మమ్మల్ని చూసి చాలా సంతోషించారు. ఇది నేను పుట్టిపెరిగిన ఇల్లు కదా? ఇక్కడ నాకు ఎంత స్వతంత్రం, ఎన్ని హక్కులు! నాకు పెళ్ళై అత్తవారింటికి వెళ్ళినతరువాత నేను కొన్నిసార్లు ఇక్కడికి ఒంటరిగా వచ్చాను; ఇప్పుడే మావారు నాతో వచ్చారు. నేను రావడమేమో ఒక బాధ్యతగల భార్యలాగ. కాని ఇంటికి వచ్చినవెంటనే నా కుర్రతనం నన్నుమీరి బయలుపడింది! మేం ఇంటికి వచ్చినతరువాత మావారు నన్నేమో అడిగారు; నేను నా చెల్లెల్ని మావారికి అప్పగించి పొరుగింట్లోవున్న నా స్నేహితురాలిని చూడడానికి వెళ్ళిపోయాను! ఈ సంఘటన మేం మా ఇంటికివచ్చిన కొన్ని నిమిషాలలో జరిగింది; పాపం మావారు!

ఐతే, కొన్నిరోజుల్లో నేను ఇంకొక సంగతి గమనించాను. నేను మావారికి ముందులాగ సేవ చెయ్యడంలేదని చిరాకు పడుతుంటే అతనుమాత్రం నాకోసం తాపత్రయం పడకుండా, తనకు కావలిసినదేదో నా చెల్లెలు, తమ్ముడు మూలం అడిగి పుచ్చుకున్నారు. నేను అతన్ని మరిచిపోయానా? లేదు, అతనే నేను ఈ ఇంట్లో ఉన్నానని మరిచిపోయినట్టున్నారు! 'నేను ఈ ఇంటి అల్లుడ్ని,' అనే హోదాలో అతను ఈ ఇంటిలో స్వతంత్రంగా తిరిగినాకూడా నన్నెప్పుడూ తన భార్య అనే హక్కుతో 'నాకు ఇది కావాలి, నాకు అది కావాలి' అని అడగడం మానేసారు.

ఒకరోజు నేను కోపంతో నా భర్తముందు కేకలుపెట్టి "నా ఫ్రెండుతో నేను ఇప్పుడు షాపింగ్ వెళ్తున్నాను," అని బయలుదేరాను. "సరే,

తప్పకుండా వెళ్ళు," అన్నారు అతను యధాలాపంగా నవ్వుతూ. నేనెలాపోతే ఇతనికేం? నా చెల్లెలతో చెస్ ఆడడానికి ఇతను కూర్చున్నారంటే ఏక చింతతో ఎన్ని గంటలైనా ఉండగలరు! దాహానికి ఒక గ్లాసు నీళ్ళు కావాలన్నా నన్ను అడగరు - నేను ఇంట్లో ఉన్నాకూడా! నా సొంత చేతులతో ఏదైనా పుచ్చుకోవాలని అతనికి ఎందుకు తోచడం లేదు? ఈ చాపల్యం ఎందువల్ల - ఇది నేను తెలుసుకోవద్దూ? నన్ను ఉపేక్షించి ఏమీ జరగనట్టు మావారు ప్రవర్తించడంచూసి నాకు పట్టరాని కోపం వచ్చింది. కావాలనే అతన్ని కటువైన బాష, కొంటె మాటలతో ఈసడించడం ఆరంభించాను. అప్పుడప్పుడు నాకే అనిపించేది: 'నేను చేసేది న్యాయమేనా?' కాని నా నాలికని లోబరచుకోడం నాకు చేతకాదు. ముందెల్లా మావారి మనస్సు బాధపడకూడదని జాగ్రత్తగా ఉండేదాన్ని, కాని ఇప్పుడు నేను చేసేదంతా అందుకు విరుద్ధంగా ఉంది. అవును, నిజమే! ప్రస్తుతం నాకు మావారిమీద ఎటువంటి అపార్ధం లేదనీ, ఇతను నిజంగా ఎటువంటి మనిషని నాకు తెలిసిపోయిందని మావారు తెలుసుకోనీ! ఇతనిపట్ల నాకేం భ్రమ లేదు; ఇతనిలోని లోపాలూ, లోటుపాట్లూ, నాకు బాగా తెలుసు! అది బయటపడితే ఇతని సిగ్గుతో తల వంగాలి! అదే నా ఆశయం!

ఇప్పుడుకూడా మావారు నన్ను హర్షించే భర్త కాదు అని నేను వక్కాణించి చెప్పలేను. కాని ఎప్పటిలాగే అతన్ని నేను పూజించడం ఎలాగ సాధ్యం? ఎవరికి తెలుసు భవిష్యత్తులో నేనే ఇతన్ని నేను కూర్చోబెట్టిన ఆ సింహాసనంనుంచి కిందకు తోసేస్తానేమో?

మా శెలవు ముగించి మేం మా ఊరుకి తిరిగిరావడానికి ఇంకా కొన్నిరోజులేవున్నాయి. "మనం ఊరికి తిరిగివెళ్ళాలికదూ?" అని మావారు నన్నడిగారు.

"ఏం, మీకు ఊరికివెళ్ళి డ్యూటీలో జాయిన్ అవాలని లేదా?" అని నేను ఉత్తికే అతన్ని ఉడికించాలని అనుకున్నాను. కాని నోరు విప్పి ఏమీ అనలేదు.

"ఈ రెండు వారాలూ త్వరగా గడిచిపోయాయికదూ?" అన్నారు మావారు.

నా చెల్లెలు, తమ్ముడు గభీమని ఎందుకో గట్టిగా నవ్వారు. ఇందులో నవ్వడానికి ఏముంది? మావారు ఏం అన్నారని? నాకు కోపం వచ్చింది.

"ఐతే రెండు వారాలూ త్వరగా వెళ్ళిపోయాయా? మీరిక్కడ ఇంకా కొన్నిరోజులుండాలంటున్నారా?" అని అడిగాను.

"నాకు ఇక శెలవు దొరకదు. కావాలంటే నువ్వు కొన్నిరోజులు ఇక్కడవుండి ఊరుకి రావచ్చు. ఏమంటావ్?" అన్నారు అతను. అతని మొహంలో ఎటువంటి కంగారూ లేదు.

మా ఊరిలో ఇక్కడలాగ కాకుండా ఇతను నన్ను వదిలి ఉండవచ్చు; అదేనా ఇతని పధకం? నిస్సంతోషంగా, కోపంతో నేను చెప్పాను, " సరే, నేనుంటాను!"

చివరికి మావారు ఊరుకి వెళ్ళడానికి తయారయ్యారు. నాకూ అతనితో వెళ్ళాలని ఆశ. కాని నామనస్సులో నిజంగా ఏముందో అర్ధం చేసుకోలేని మనిషితో నేనెందుకు బలవంతంగా వెళ్ళాలి? నాకు

ఆత్మగౌరవం, అహంకారం లేవా? నేను ఊరకే బయట నిదానంగా కనిపిస్తూ మావారు ఊరు వెళ్ళేవరకూ అతనితో ఎటువంటి సంపర్కమూ పెట్టుకోలేదు; ఎక్కువగా మాట్లాడలేదు. ఏమైనా చనువు చూపిస్తే నా కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతాయో అని ఒక భయం! కాని, అదేం జరగదు! ప్రతిధ్వని లేనిచోట ఎందుకు అరుపు?

చివరికి నాతో చెప్పుకొని ఊరుకివెళ్ళే సమయం మావారిలో కొంచెం చనువు కనిపించింది. అతనేం నన్ను ఓదార్చడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారా? అదేంకాదు! మా వేర్పాటు తప్పనిసరియా? అదికూడా నిజంకాదు; కావాలంటే అతను నన్ను సహజంగా 'నువ్వుకూడా నాతోరా' అని అడిగుండవచ్చు. నిజంగా అతని మనస్సులో శెలవుల తరునాత ఇటువంటి జాగాన్ని వదిలివెళ్ళడానికి ఇష్టం లేదు. నేను లేకుండా అతను మా ఊరిలో పదిరోజులు హాయిగా ఉండవచ్చుకదా? కొన్నిరోజుల్లో నేనుకూడా ఊరికి వచ్చేస్తాను: మరెందుకు నాకోసం ఈ నాటకం?

నిజం చెప్పాలంటే మగవారికి ఆడవారి సహవాశం ఒక ఆహ్లాదకరమైన అనుభవం. అందుకు శేషన్ ఒక మంచి నిదర్శనం. మావారుకూడా నా చెల్లెలు, వదినతో ఉత్సాహంగా మెలుగుతారు. మన హిందూ కుటుంబాల్లో బహిరంగంగా ఆడవారు మగవారితో మెలగడం అరుదు. మగవారితో నిరాటకంగా కలిసి మెలిగే స్త్రీలు కొంతమందే కనిపిస్తారు. వాళ్ళని చూడగానే ఈ మగవారు పిచ్చేక్కినట్టు ఏమేమో చేష్టలు చేస్తూ వాళ్ళతో సల్లాపం చేస్తారు. ఆ

కులుకులాడే స్త్రీలుకూడా వాళ్ళ ఆటల్లో కలుసుకుంటారు. కాని వాళ్ళు కొందరే. కాని మగవారందూ అలాగే!

పాపం, సీచకి తన భర్త ఎలాంటివారని తెలియదు. నేను అదృష్టవంతురాలిని. ఆపద రావడానికి ముందే నాకు మెలకువ వచ్చేసింది!

మనస్సు బాధపడుతుంటే మనకి వచ్చే ఆలోచనలన్నీ తికమకలుగా కనిపిస్తాయి. ఐతే మనస్సుకి త్రాణ ఉండడలవలన మన వాటం క్రమంగా మారుతుంది. మావారు ఊరుకి వెళ్ళిన తరూవాత నాకుకూడా మా ఊరుకి వెళ్ళాలని ఆసక్తి కలిగింది. ఇంతలో, మావారి దగ్గరనుంచి ఒక ఉత్తరం వచ్చింది.

"సీత ఇప్పుడు ఊరికి తిరిగి వచ్చేసింది. నువ్వు ఇక్కడ లేకపోవడం ఆమెకు ఆశాభంగం. ఆమె ఆరునెలలకి ఊరుకివెళ్ళి ఇప్పుడే బిడ్డతో తిరిగివచ్చింది. నిన్ను ఇక్కడకి రమ్మని నేను తొందరపెట్టను. నాకోసంగానీ, సీతకోసంగానీ నువ్వు వెంటనే ఊరుకి తిరిగిరావాలని లేదు. నువ్వు సావకాశంగా మీవాళ్ళతో ఎన్నిరోజులు ఉండాలో అన్నిరోజులు ఉండవచ్చు."

నాకు ఈ ఉత్తరం పూర్తిగా నచ్చలేదు. నాకొక భయం; మావారుకూడా శేషన్ లాగే ఆ దంపతులమధ్య చొరపడుతున్నారా? ఇతనుకూడా, శేషన్ లాగే, తన ఆత్మగౌరవం పోగొట్టుకొంటున్నారా?

నేను నాకు ఇష్టం వచ్చినప్పుడు ఊరుకి తిరిగిరావచ్చు అని మావారు అంటున్నారు. నా ఇష్టం ఏమిటని అతనికి తెలుసా? నా

మనస్సులోని వాంఛని అర్థం చేసుకునే సహానుభూతి అతనికి లేదు; నాకేమో ఊరుకి వెళ్ళాలనివుంది . . .

ఐతే, ఇదెలాగ నా తలిలిదండ్రులకి చెప్పడం? మావారు ఊరుకివెళ్ళి ఒక వారమేగా అయింది?

"అక్కడ ఊరులో పరిస్థితి ఏమిటో అని నాకు విచారంగావుంది; నాకు వెళ్ళాలని ఉంది," అని అమ్మతో చెప్పాను.

"ఏం భానూ, నువ్వెందుకు బాధ పడుతున్నావు?" అని అమ్మ బెంగతో అడిగింది.

"మావారు ఊరిలో నన్ను అప్యాయంగా చూసేవారు. కాని మా మామగారింటికి వెళ్ళిన తరువాత ఇతని వైఖరి బాగా మారిపోయింది. పరాయివారి మధ్యలో ఇతను పూర్తిగా ఒక కొత్త మనిషిలాగ ప్రవర్తిస్తున్నారు; ఇది నేను అతనితో ఉన్నప్పుడు కూడా జరిగింది."

"మరి నీతో మీ ఇంట్లోనూ, వాళ్ళ ఇంట్లోనూ ఒకేలాగ ప్రవర్తిస్తే ఎలాగ? ఇంకా చెప్పాలంటే అందువలన కొన్ని చిక్కులుకూడా రావొచ్చు," అంది అమ్మ.

"మా అత్తగారూ, మామగారూ ఏమంటున్నారో తెలుసా? పెళ్ళికిముందు మావారు వేరేమనిషిగా ఉండేవారట; అతను తన దుడుకుతనం నేను అతని జీవితంలో అడుగుపెట్టినతరువాతనే విడిచిపెట్టారట! మరి ఇతన్ని నమ్మడం ఎలాగ?"

"నువ్వు ఇంత అమాయకరాలుగా ఉంటే ఎలాగ? నువ్వుకూడా మీ అత్తమామలతో ఉండివుంటే ఇవన్నీ నీకు తెలిసుంటాయి. సాధారణంగా తల్లిదండ్రులు తమ అబ్బాయి గురించి ఇలాగే అంటారు;

అందులో కొంచెం నిజముంది. పడుచుతనంలో అబ్బాయికి మొండితనం, సవాలు చెయ్యడం, ఇలాంటి అలవాట్లు సహజంగా ఉంటాయి; పెళ్ళవగానే ఆ సాహసం, ధైర్యం అన్నీ వదిలేస్తారు. ఇది ప్రపంచంలో ఎప్పుడూ జరిగేదే," అంది అమ్మ.

సరే, అమ్మకూడా తన అల్లుడిగారి మంత్రానికి వశమైనట్లుంది! వీళ్ళందరికి ఎప్పుడు నేను చెప్పేది అర్థమవుతుందో, దేవుడా!

* * *

నేను నా ప్రయాణంకి సిద్ధమైయ్యాను. అమ్మ నాకు సలహా ఇచ్చింది: "భానూ, నీకు కొంచెం చిటచిటలాడే బుద్ధి; మీ అయన నిదానమైన మనస్సుతో, నిలకడగా ప్రవర్తించే మనిషి. ఈ భేదాలు దంపతుల మధ్య ఉంటే మంచిదే. కాని అవి కాలక్రమంలో పెరిగి పెద్ద సమస్యగా మారకూడదు. నేను చెప్పేదంతా నువ్వు మీవారితో కొంచెం సర్దుబాటు చేసుకోవాలనే."

బాగుంది! వీళ్ళేమంటున్నారు? ఎందుకు వీళ్ళందరకీ మావారిమీద ఇంత తాపత్రయం? నిన్న నా చెల్లెలు, అన్నయ్య, వదిన ఏవో పాతమాటలు మాట్లాడుకుంటూ ఇలాగ అన్నారు: "పాపం, బావగారు! భాను ఎప్పుడుచూసినా అతనితో తగువలాడుతునే ఉంటోంది!" ఎందుకు వీళ్ళు బయట కనిపించే వేషాలు చూసి మోసపోతున్నారు?

'నేను కలకాలం మావారి మాటలు వినాలి; అతనికి విరుద్ధంగా ఏమీ చెయ్యకూడదు!' అదే అమ్మ నాకు చేసే బోధన. నేనూ

ఎప్పుడూ మావారిని తప్పుపెడుతున్నానని ఆమె వాదం. నాకు మా ఆయనమీద గాఢమైన ప్రేమ ఉంది; ఐతే అతను ఎవరని నాకు పూర్తిగా తెలియనక్కరలేదా? ఒక స్త్రీకి తన భర్తగురించి నిండుగా తెలియవద్దూ?

నేను ఇల్లు చేరుకున్నాను. "ఏమిటి, ఇలా గభీమని రావడం?" అని మావారు ఆశ్చర్యంతో అడిగారు. నేను ఊరుకున్నాను; వచ్చినవెంటనే అతనితో దెబ్బలాడవద్దని నిశ్చయించుకున్నాను. నా రాక అతనికి ఆశ్చర్యమే అని నిరుపించడానికి నాకు ఎన్నో అవకాశాలు ఇక వచ్చేరోజుల్లో దొరుకుతాయని నాకు తెలుసు . . .

"భానూ, నువ్వులేకుండా నాకు ఏంత కష్టంగా ఉందో తెలుసా?" అని మావారు అన్నారు.

"మరి మీరేకదా నన్ను మా వాళ్ళతో ఉండమని చెప్పి వచ్చేసారు?" అని తిరిగి అడిగాను.

"మీ ఇంట్లో దూరినవెంటనే నీలో ఏర్పడిన ఉత్సాహం, ఉగ్రం, ఆవేశం, నువ్వు అందరితోనూ ఉల్లాసంగా మెలగడం చూసి నేను అదిరిపోయాను. నేను నీతోవుంటే నీ స్వతంత్రానికి అడ్డుగా ఉంటానేమో అనిపించింది. అందువలనే నువ్వు నా భార్య అనికూడా మరిచిపోయాను. ఇక్కడ నువ్వు ఎప్పుడూ నాకు సేవ చేస్తూ నాకోసం అన్నిపనులు చేస్తున్నావుగా! అక్కడ మీ ఇంట్లో ఆ బాధ్యత నీకు వొద్దు అని నా కోరిక. అందువలనే నువ్వు ఎలా ఉండదలచుకున్నావో అలాగే కానీ అని నేను ఉన్నాకూడా కొన్నిసమయాల్లో నీకు కోపం వచ్చి నన్ను తప్పుబెట్టావు. నేను

లేకుండా నువ్వు కొన్నిరోజులు ఉంటే నీకు మంచిది అని నాకు తోచింది."

ఉత్సాహమూ, ఆశ్చర్యమూ ఒకేసారి నా హృదయాన్ని నింపాయి. ఇది నిజమేనా? ఆ తలపే నన్ను పరవశపరిచింది.

కాని అనుమానం పెనుభూతం కదా? నేను నాలో అనుకున్నాను: 'ఈ తీయని మాటలకి ఈయన ఎదురుచూడని నా రాక కారణమా?'

ఆ మరునాడు నేను సీతని చూడడానికి వెళ్ళాను. ఆమె ఇప్పుడు నేను ముందు చూసిన సీతకాదు. బాగా చిక్కిపోయింది; ఒడిలో శిసువు. అమె మొహంలో నిష్కళంగా - ఒకవంటి అమాయకత్యం - కనబడుతోంది. అవును, ఆమె అమాయకురాలే!

మా సంభాషణలో ఒకచోట నవ్వుతూ నేనడిగాను: "నువ్వు ఊరులో లేనప్పుడు మీ ఆయన మా ఇంటికి వచ్చేవారు. ఇప్పుడు నేను లేనప్పుడు మావారు మీ ఇంటికి దండెత్తేవారా?"

"అలాగైతే బాగున్ను," అంది సీత. ఆమె కంఠధ్వనిలోని చీలిక నాకు వింతగా తోచింది. ఆ రోజుల్లో శేషన్ మా దాంపత్యంలో దొడుచుకొని రావడం నాకు నచ్చలేదు; కాని ఇప్పుడేమో మావారు తన దాంపత్యంలో చొరపడలేదని సీతకి బాధగా ఉందా?

" నువ్వేం అంటున్నావ్ . . . ? నాకు బోధపడటంలేదు."

"ఏమో, మావారి సహవాశం అతనికి నచ్చలేదేమో? మీ ఆయన మా ఇంటికి ఒకేమారు వచ్చారు - అది మా బిడ్డను చూడడానికి . . . అంతే . . ." ఆమె కళ్ళు తడిసిపోయాయి.

"ఎందుకు? సీతా, ఏమైంది?" ఆమె ఏడవడం చూసి నేను ఉలిక్కిపడ్డాను.

కాని సీత నాకేం చెప్పలేదు. వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ తన ఉద్రేకాన్ని అణచుకోడానికి ప్రయత్నం చేస్తోంది. ఆ వెక్కులమధ్య నాకు బోధపడినదంతా ఇంతే: ఇప్పుడు శేషన్ ఇంకొక ప్రేమ వ్యవహారంలో తగులుకున్నారు!

"సీతా, మనం మళ్ళీ రేపు కలుసుకుందాం. నేను నీ ఏడ్పు భరించలేను!" అని చెప్పి ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసాను.

నా మనస్సు అల్లకల్లోలంలో పడింది. ఇంటికి రాగానే మావారితో ఫిర్యాదు చేసాను: "మీరెందుకు నాకు శేషన్ గురించి చెప్పలేదు?"

"తక్కినవాళ్ళగురించి ఎందుకు చెడ్డకబుర్లు చెప్పాలి? ఒకరోజు అవి ఎలాగైనా బయటకు వచ్చేస్తాయి. ఇప్పుడు నీకుకూడా తెలిసిందికదా?"

"సీత తనే చెప్పింది; అందువలనే నాకూ తెలిసింది. శేషన్ ఎప్పుడూ ఇలాంటి మనిషేనా?"

అవునని అతను తల ఊపారు.

"దేవుడా, మరి అతని సహవాశం మీరెలా భరించకలిగేరు? అతను నిజంగానే ఒక మంచి స్నేహితుడని మా అభిప్రాయమా? పాపం సీత! . . ఆమె తన భర్తగురించి చాలా గర్వపడేది . . . అలాంటి మనిషితో మీకెలాగ స్నేహం ఏర్పడిందని నాకు అర్థంకావడంలేదు!" కోపంతో అన్ని ప్రశ్నలూ మావారిమీద విసిరాను.

అతను నిదానంగా నాకు బదులు చెప్పారు: "మనుషులని మనం అలాగే అంగీకరించాలి. ప్రసంగాలతో, ద్వేషంతో వాళ్ళని మార్చగలమా?"

అతని మాటల్లో ఒక తీక్షణమైన సందేశం వినిపించింది.

మరునాడు నేను సీతని మళ్ళీ కలుసుకున్నాను. నేను ఆమెను ఓదార్చి, నా మనస్సులో ఉన్నదేమో చెప్పాను: "సీతా, చూడు! నువ్వు నీ భర్తను ఒక ఆదర్శపురుషుడని మెచ్చుకున్నావు. కాని ఏమైందో చూడు; ఈ ప్రపంచంలో అన్నీ ఇలాగే కాబోలు! నేనుకూడా భవిష్యత్తులో నా కలలుకూడా ఇలాగే శూన్యంగా, అర్థంలేకుండా ఐపోతాయేమో అని భయపడుతున్నాను. ఈ మగవారిని మనం ఎన్నటికీ నమ్మలేం!"

"భానూ, అలా అనకు!" అని సీత నన్ను సరిదిద్దింది. "మీవారిని తక్కినవారితో పోల్చకు! ఏనాడైనా మావారు నీ భర్త సహవాశంవలన మారవచ్చు, కాని తప్పకుండా మీవారు చెడ్డదారిలో వెళ్ళే మనిషి కాదు!"

సీతకూడా ఒకప్పుడు శేషన్ ఒక ఉన్నతమైన మనిషి అని కొనియాడలేదూ? అది ఇప్పుడు భంగపడలేదూ?

"సీతా, నువ్వుకూడా ఒకానొకప్పుడు మీవారిగురించి గర్వపడ్డావు; అతను ఒక ఆదర్శ వ్యక్తి అని అనుకున్నావు; ఆఖరికి మోసపోయావు. నీ మనస్సులో నా భర్త ఆదర్శ పురుషుడేనా? నీకు మళ్ళీ ఆశాభంగం కలిగితే?" నా మనస్సులోని ఆరాటం అణచుకొని నేను ఈ మాటలు అన్నాను.

"నా ఆదర్శ భర్తగురించి నేను కన్న కలలు ఎన్ని రోజులు? నా పెళ్ళైన నాలుగుమాసాలతో సరి!" అని అంది సీత.

"నువ్వు మరిచిపోయావా? నువ్వు పురుడికి మీ ఊరు వెళ్ళినప్పుడు రాసిన ఉత్తరం . . . " అని నేను ఆమెకు జ్ఞాపకం చేసాను.

"ఓ, ఆ ఉత్తరమా?" అని అడిగి సీత ఒక క్షణం ఆగి, నవ్వి, నాతో మాట్లాడింది: "మరి దీనిగురించి నేను నిజం చెప్తానని నువ్వు అనుకున్నావా? కాని ఇప్పుడు ఇది అందరికీ తెలిసిన తరువాత ఇందులో రహస్యమేముంది? నేను ఇప్పుడు చెప్పడానికి కారణం నీకు దీనిగురించి ముందే తెలుసనే."

సీత మాటలు నాకొక సత్యాన్ని వెలువరించాయి. నా అంతరాత్మలో సీత మాటలు ఒక మాయ ద్వారాన్ని తెరిచి ఒక రహస్య గుహని నాకు దర్శనమిచ్చినట్టు అనిపించింది.

ఆమెకు తన భర్త స్త్రీలోలుడు అని తెలిసినాకూడా, తన నిజ అనుభూతులు దాచుకొని ఆ ఉత్తరం నాకు రాసింది. ఎందుకు? తన భర్త గౌరవానికి హాని రాకూడదనే అభిలాషవల్ల. ఐతే, నేనో? మావారిని, ఒక ఆదర్శ భర్తని, నాసందేహాస్పదమైన బుద్ధితో చిత్రవధ చేసాను! మా శెలవు రోజుల్లో నా ప్రవర్తనగురించి మరెలా వర్ణించడం? అమ్మ సరిగ్గానే చెప్పింది; నేను అధ్యాత్మిక అజ్ఞానంతో మనశ్శాంతి సంపాదించక మావారిని అస్తమానం వెర్రి పరీక్షలతో తప్పుబెడుతూ కాలం గడిపాను; అదే నాకు లభించిన నిజ అజ్ఞానం!

ఇది ఎంత పెద్ద సత్యం! సీత మనస్సు నాకు ఇప్పుడే బాగా అర్థమైంది; ఆ అమాయకురాలికి తన భర్తమీద ఎటువంటి పరిశుద్ధ భక్తి, అభిమానం! మరి నేనో? నాకెంత స్వల్పబుద్ధి!

"సీతా, నీ ఉత్తరం మొట్టమొదట నా వ్యాకూలంకి కారణమైంది; కాని ఇప్పుడు నా భవిష్యత్తుకి అది ఒక మార్గదర్శి! నువ్వు నాకంటే - సంస్కృతిలో, శీలంలో, యోగ్యతలో - గొప్పదానివి అని నిరూపించడానికి అదే నిదర్శనం!

సీతను నామనస్సు ఒకవైపు పొగడుతూంటే నాకు ఇంకోవైపు మావారిపై ఆశ్చర్యంతోకూడిన భయమూ, ఆరాటమూ కలుగుతున్నాయి. నేను నా భర్తకు తగిన భార్యేనా? నాకు ఆ అర్హత ఉందా?

మావారి ఆదరణ, అభయంకోసం నా హృదయం తపించిపోతోంది!

****